

ПАМ'ЯТІ МИКОЛИ МИХАЙЛОВИЧА ПЕТРУНЯ (17.01.1924–01.06.2013)

1 червня 2013 року на 90-му році життя помер відомий вчений у галузі медичної біохімії, доктор біологічних наук, професор Микола Михайлович Петрунь.

М.М.Петрунь народився 17 січня 1924 року в с. Ладжин Винницької обл. у родині селянина. На початку Великої Вітчизняної війни у 1941 році брав участь в обороні Києва, а потім до жовтня 1945 року перебував у складі діючих військ Ленінградського, Волховського, 1-го і 4-го Українських фронтів, перемогу зустрів у Празі. В 1949 році він закінчив біологічний факультет Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка за спеціальністю біохімія людини та тварин та вступив до аспірантури Київського НДІ гігієни праці і профзахворювань МОЗ України, успішно захистив кандидатську дисертацію, в 1965 році він став доктором біологічних наук, а в 1969 році — професором за спеціальністю “біохімія”. З 1952 по 1965 рр. керував біохімічною лабораторією цього інституту, розробляючи маловивчене і важливе в теоретичному і практичному відношеннях питання про значення дихання через шкіру для організму людини, вніс значний внесок у вирішенні багатьох медичних проблем, пов'язаних з диханням шкіри. Він запропонував нові оригінальні методики визначення виділення вуглекислого газу і поглинання кисню поверхнею тіла людини і окремими його частинами. Ним вперше доведено, що через шкіру не тільки виділяється вуглекислий газ, але й поглинається кисень. Він довів помилковість думки про те, що при високій температурі повітря у людей, які виконують фізичну роботу, зменшується теплопродукція організму. Ним доведено також існування певної залежності швидкості поглинання кисню і виділення вуглекислого газу від стану організму і в першу чергу центральної нервової системи. Проф. М.М. Петрунь використав винайдений

факт зростання надходження кисню через шкіру в організм при підвищенні концентрації його в повітрі, розробивши методику насичення киснем шкірного аутотрансплантата і зони пересадки для прискорення приживлення. Вивчаючи вплив багатьох речовин, які застосовуються як основи для виготовлення мазі, на обмін газів і теплообмін через шкіру людини, він показав перевагу поліорганосилоксанових рідин як компонентів мазі. Його пропозиції в цьому напрямку знайшли найширше застосування в

практиці аптечної справи.

Проф. М.М. Петрунь вперше встановив та описав топографічні особливості газообміну через шкіру людини у здорових людей і хворих різноманітними дерматозами. На основі цих розробок він рекомендував і впровадив в клінічну практику кисневу терапію через шкіру при псоріазі і екземі. Наявність топографічних особливостей дихання через шкіру обумовила нове ставлення до питання про гігієнічні вимоги до тканин для спецодягу робочих гарячих цехів і у випадку необхідності захисту тіла від різних хімічних речовин.

Результати досліджень дихання шкіри були узагальнені в монографії “Газообмін через шкіру і його значення для організму людини” (1960).

Працюючи в Київському НДІ ендокринології і обміну речовин (1965–1968), проф. М.М. Петрунь встановив, що за допомогою специфічних і цитотоксичних сироваток і деяких препаратів можна нормалізувати біосинтез гормонів кори наднирників при гіперплазії органа.

У 1968–1991 рр. проф. Петрунь працював у Київському НДІ урології та нефрології, з них 22 роки керував лабораторією біохімії. Багато уваги він приділяв вивченню біохімічних механізмів порушення функції нирок при захворюваннях та при прогресуванні хронічної ниркової недостатності, зокрема, ролі ферментних систем і їх

ізоферментних спектрів. Ним написано декілька розділів в посібнику “Функціональна діагностика в урології та нефрології” (1977). Матеріали по ізоферментах узагальнені в книзі “Ізоферменти в медицині” (1982). Під його керівництвом розроблена та впроваджена в клінічну практику низка нових ферментних методів і тестів для виявлення порушення функції нирок у хворих на початкових стадіях гломерулонефриту, для оцінки функції нирок при калькульозному пієлонефриті, для ранньої діагностики кризи відторгнення пересаженої нирки. Ним вперше було встановлено наявність в нирках трансамідазного шляху розщеплення аргініну, але без утворення сечовини, роль якого особливо значна у хворих із захворюваннями нирок. Він перший виявив існування в організмі людини двох молекулярних форм трансамідази і показав, що при нирковій недостатності з’являється ще одна — третя ізоформа цього ферменту.

Завдяки актуальності питань, що розроблялися, високому методичному рівню і новизні отриманих даних, лабораторія під керівництвом проф. М.М.Петруня стала добре відома не лише в Україні, а й за кордоном. Багато наукових співробітників та працівників практичної медицини з інших міст пройшли стажування на робочих місцях в лабораторії, опанували методи ранньої діагностики захворювань нирок та сечовивідних шляхів.

Дні і роки біжать як річка
ніхто не в силах зупинить.
Життя згорає наче свічка,
життя проходить наче мить.

Нас залишають кращі люди:
батьки, діди, товариші,
щемить за ними біль у грудях,
без них самотньо на душі...

Зробив в житті мільйони кроків,
поважний вчений ветеран,
за майже дев’яносто років,
справ добрих цілий океан!

Результати своїх наукових досліджень проф. Петрунь М.М. виклав у 340 друкованих роботах, у т.ч. в 7 книжках.

Професор М.М. Петрунь був активним організатором наукових досліджень. Багато уваги і часу він приділяв підготовці наукових кадрів. Під його керівництвом виконано і захищено 24 кандидатські та 6 докторських дисертацій.

Наукові досягнення М.М. Петруня були високо оцінені державою: в 1987 році він став Лауреатом державної премії України в галузі науки, у 1992 році йому було присвоєно звання Заслуженого діяча науки і техніки України за особливий внесок у розвиток медичної науки.

М.М. Петрунь багато уваги приділяв громадській та державній діяльності, військово-патріотичному вихованню молоді, протягом багатьох років був заступником голів Київського міського комітету ветеранів Великої Вітчизняної війни та Міжнародного українського союзу учасників Другої Світової війни, кавалером багатьох державних нагород: орденів Трудового Червоного прапора, Вітчизняної війни II ступеня, “Знак Пошани”, Богдана Хмельницького I–III ступенів; медалей “За відвагу”, “За оборону Києва”, “За оборону Ленінграду” та інших.

М.М. Петрунь був доброю і чуйною людиною. Світла пам’ять про нього збережеться в пам’яті колег і тих, хто його знав.

Завжди безмежно поважали
колеги друзі і рідня,
усюди радісно чекали
порад Миколи Петруня.

Його дослідження вагомі,
він був професором з небес,
ніколи не здавався втомі
і мав до всього інтерес!

Нас кращі люди залишають,
на жаль немає вороття,
в серцях ніколи не згасають
у пам’яті на все життя!

*Співробітники ДУ “Інститут урології
НАМН України”*

Журнал “Лабораторна діагностика” публікує роботи в галузі лабораторної медицини по розділам: біохімія, імунологія; гематологія; вірусологія; мікробіологія; методи, експериментальні дослідження; контроль якості лабораторних досліджень; організаційні питання; лекції, огляди; хроніка та інші питання, що відносяться до профілю журналу.

Редакція журналу просить авторів при оформленні статей до друку дотримуватися таких правил:

1. Стаття повинна супроводжуватися офіційним направленням установи, в якій виконана робота, візую наукового керівника на першій сторінці, затвердженою круглою печаткою цієї установи.

2. З № 1 2010 року статті друкуватимуться мовою оригіналу (українською або російською). На першій сторінці спочатку зазначають УДК (універсальний десятиковий класифікатор), ініціали та прізвище автора (авторів), назву роботи, установу, лабораторію, кафедру, де вона виконана, місто, державу. Стаття повинна бути власноручно підписана всіма авторами. Okремо вказати прізвище, ім'я, по батькові (повне) кожного автора. Вказати також прізвище, ім'я, по батькові і контактний телефон автора, з яким можна уточнювати питання, котрі виникли у редакції.

3. Тексти статей повинні бути набрані в програмі MS Word версії 6.0 і вище. Як ім'я файлу необхідно вказати прізвище першого автора англійською мовою. Файли статей повинні бути записані на стандартну дискету 3,5” або компакт диск, потім на цих носіях треба створити каталог COPY і в нього записати вказані файли ще раз. Носій із записаними файлами треба помістити в спеціальний футляр або окремий конверт. Обов'язково на диску вказати прізвища авторів і назву статті.

4. Обсяг оригінальної статті, включаючи рисунки, резюме, літературу, не повинен перевищувати 12–15; огляду літератури, лекції — 20 сторінок, відповідних машинописному тексту; коротких повідомлень, рецензій — 5 сторінок; інших матеріалів (історичні дати, ювілеї) — 2–3 сторінки. Рукопис друкується на одній сторінці аркушу, через два інтервали, з шириною полів зліва — 3 см, зверху та знизу — 2 см, справа — 2 см. Висота букви не менше 3 мм.

5. Оригінальні дослідження потрібно описувати за схемою: вступ, матеріали та методи, результати та їх обговорення, висновки, література. Кожен з цих розділів слід виділити. Виклад статті повинен бути ясным, стислим, без повторень. Статтю слід ретельно вивірити: хімічні формули, дози, цитати візуються авторами на полях. У формулах чітко розмітити всі елементи: латинські, грецькі, російські букви; малі та великі літери; верхній і нижній індекси; цифри та літери, схожі за написанням. Умовні позначення спеціальних термінів при першому згадуванні подаються повністю.

6. Всі цифрові результати повинні бути наведені в міжнародних одиницях (СІ). Не можна вживати скорочення, котрі не є загальноприйнятими. Назви фірм, реагентів і обладнання, які використовуються в даній роботі, подаються в оригінальному написанні з вказанням країни. Лікарські речовини, що використовуються, повинні бути затверджені Фармакологічним комітетом МОЗ України та дозволені для клінічного застосування. Прилади, які використовуються в лабораторній діагностиці, повинні мати дозвіл Департаменту регуляторної

політики у сфері обігу лікарських засобів та продукції у системі охорони здоров'я.

7. Кількість графічних матеріалів повинна бути мінімальною (не більше п'яти), рисунки, графіки, діаграми, схеми виконані чітко. Їх не слід перевантажувати текстовою інформацією. Фотографії морфологічних досліджень повинні бути контрастними, надаються в 2 примірниках. На звороті кожної фотографії пишуться (олівцем): номер фото, прізвище першого автора, назва роботи; робляться позначки “верх” і “низ”. В підписах до мікрофотографій вказуються збільшення і метод забарвлення. Номери таблиць пишуться зверху справа, над назвою таблиць. Номер рисунка ставиться зліва внизу під рисунком. Після номера рисунка вказується його назва та, якщо є, примітка (-и). Таблиці та рисунки надаються відповідно текстової частини роботи (не на окремих аркушах). Графічний матеріал не повинен дублювати матеріал таблиць.

Місце, де в тексті є посилання на рисунок або таблицю, позначається квадратом на лівому полі, в квадраті ставиться номер рисунка або таблиці.

Таблиці і всі підзаголовки, котрі є в них, повинні мати назву. Не допускаються скорочення в назвах таблиць та їх підзаголовках і рисунках. Примітки до таблиць наводяться після відповідної таблиці. Цифрові дані обробляються статистичними методами. Не слід наводити однаковий цифровий матеріал в таблиці і в тексті. Фототаблиці не приймаються.

8. Перелік літератури наводиться за початковим словом в алфавітному порядку: спочатку українською і російською, а далі — іншими мовами. Прізвища іноземних авторів пишуться оригінальною мовою.

У бібліографічному описі наводяться в такій послідовності наступні дані: прізвище автора (авторів), ініціали, повна назва статті, джерело, рік видання, том, номер випуску, сторінки (від і до); для книг, монографій вказуються також місце видання, видавництво, загальна кількість сторінок.

В описі праці кількох авторів (не більше трьох) вказують всіх авторів, в списку літератури її розміщують по прізвищу першого автора. Праці, в котрих колектив авторів більше трьох, вносять до списку літератури за початковим словом назви роботи. Після назви роботи, через косу риску, вказують прізвища всіх авторів, ініціали ставлять перед прізвищем. Якщо цитується декілька робіт одного і того ж автора, їх треба вказувати в послідовності видання. В тексті дається посилання на порядковий номер (в квадратних дужках). Посилання на неопубліковані роботи не допускаються.

Кількість цитованої літератури в оригінальних статтях не повинна перевищувати 15 найменувань, в оглядах — 50. За точність бібліографії несе відповідальність автор.

9. До статті треба додати на окремій сторінці резюме українською, російською та англійською мовами. У резюме (відповідною мовою) вказується: назва статті, ініціали, прізвище автора (авторів). Текст резюме — 5–6 рядків українською, російською та англійською мовами.

10. Неприпустимо надсилати до редакції роботи, які вже були де-небудь надруковані або направлені для публікації до інших видавництв.

11. Рукописи, не прийняті до друку, авторам не повертаються.